

SĂRIA

C

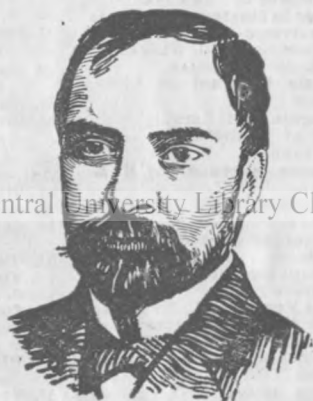
NUMĂRUL

63

CUNOȘTINȚE

FOLOSITOARE

„DIN LUMEA LARGĂ”
DIRECT. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

GHEORGHE COȘBUC

VIAȚA ȘI OPERA LUI

DE

VASILE M. SASSU

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ” BUCUREȘTI

Prețul Lei 8. —

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei

Seria A. „ȘTIINȚA PENTRU TOȚI“.

Nr.

1. **Cum era omul primitiv** de I. SIMIONESCU.*
2. **Viata omului primitiv** de I. SIMIONESCU.*
4. **Albinele** de I. A. BĂDĂRĂU.
5. **Furnicile** de T. A. BĂDĂRĂU
9. **Viata Plantelor** de I. SIMIONESCU*
- 10-11 **Pasteur** de C. MOTAȘ
13. **Telefonia fără fir** de TR. LALESCU.
14. **Porumbii mesageri** de V. SA-DOVEANU.
15. **Planeta Marte** de ION PAȘA.
16. **Dela Omer la Einstein** de GENERAL SC. PANAITESCU
17. **Cum vedem** de DR. I. GLĂVAN.
18. **Razele X.** de AL. CIȘMAN.
19. **Omul dela Cucuteni** de I. SIMIONESCU.
20. **Protozoarele** de I. LEPȘI.
21. **Fulgerul și trăsnetul** de C. U. BRĂDETEANU
22. **Nebuloasele gazoase** de M. E. HEROVANU.
23. **Bacteriile folositoare** de I. POPU CĂMPEANU.
24. **Scrisori cerești (Meteorite)** de I. SIMIONESCU
25. **Din istoricul electricității** de STEL C. IONESCU
26. **Mercur și Venus** de C. NEGOIȚI.
27. **Reumatism și arterioscleroza** de DR. M. CĂHĂNESCU.
28. **Oamenii de inițiativă** de APOSTOL D. CULEA
29. **Henri Ford** de ING. N. GANEA
30. **Musca** de I. MUREȘANU
31. **Clupercile** de I. POPU CĂMPEANU.
32. **Cifrele** de G. M. LĂZĂRESCU.
33. **Animale de demult** de I. SIMIONESCU.

Nr.

34. **Lămurirea popoului** de I. SIMIONESCU
35. **Din viața oamenilor întreprinzători** de APOSTOL D. CULEA.
36. **Societatea nașunilor** de ARTOR GOROVEI.
37. **Ficatul și boalele lui** de DR. M. CĂHĂNESCU.
38. **Electrochimia și electroliza** de N. N. BOTEZ.
39. **Noțiuni de electricitate** de ING. CAȘETTI.
40. **M. Berthelot** de CĂPIȚ M. ZAFAN.
41. **Izvoare actuale de energie** de E. SEVERIN.
42. **Goethe ca naturalist** de PROF. I. SIMIONESCU.
43. **Viața'n munți** de I. SIMIONESCU.*
44. **Principii de biologie** de I. SIMIONESCU.
- 45-46. **Fauna Mării Negre** de PĂCĂSCU M. și CĂRĂUȘU S.*
47. **Vitaminele** de DR. N. GAVRILESCU*
48. **Petrolul** de I. SIMIONESCU*
50. **Șobolani și șoareci** de PROF. RADU VLĂDESCU.*
51. **Viața la Ecuator** de I. SIMIONESCU*
52. **Viața la tropice** de I. SIMIONESCU*
53. **E. Roux** de PROF. DR. H. MARINESCU*
54. **Cutremurele** de I. SIMIONESCU*
55. **Cum birue viața** de DR. VASILE ZAHĂRESCU.*
56. **Plante carnivore** de I. POPU CĂMPEANU.*
58. **Newton** de O. ONICESCU.*
59. **Fluturii** de zi de I. SIMIONESCU.*
60. **Fluturii de noapte** de I. SIMIONESCU.*
61. **Glande cu secreție internă** de PROF. DR. C. PĂRION.
62. **Sarea** de PROF. I. SIMIONESCU.

Seria B. „SFATURI PENTRU GOSPODARI“.

Nr.

1. **Ingrrijirea oăsrilor** de PROF. C. MOTAȘ.
2. **Despre tovarășii** de PREOT C. DRON
3. **Despre scarlatină** de DR. I. GHEORGHIU
4. **Livada din sămburl** de G. GHEORGHIU.

Nr.

7. **Morcovii și alte legume** de P. ROZIADÉ
8. **Sifilisul** de DR. E. GHEORGHIU.
10. **Votul obșteșo** de A. GOROVEI.
11. **Cresterea porcilor** de C. OESCU.
14. **Pelagra** de PROF. V. BABEȘ.
15. **Alegerea semințelor** de C. LĂCĂRȚIANU.

**CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ**

1981

GHEORGHE COȘBUC

VIAȚA ȘI OPERA LUI

DE

VASILE M. SASSU

I. BIOGRAFIA

În epoca dinaintea de războiu, în epoca în care totul era pe cale de transformare dintr'o lume veche într'o lume nouă, în epoca în care ca și viața administrativă viața literară era pe cale de formațiune, și literatura era pe cale de devenire. La această fază au contribuit nu numai elemente din vechiul regat, așa că viața literaturii de atunci a apărut ca premergătoare a unității naționale, ce avea să urmeze. La formarea literaturii noastre au contribuit, au colaborat elemente pornite din toate provinciile României întregite, din Bucovina, Basarabia, Transilvania, fiecare aducând ceva din caracteristica provinciei lui, ceva din aerul local. Cele mai multe elemente de peste hotare ne-au venit din Transilvania. De aci am avut o bogată falangă de cugetători în toate ramurile: cărturari de școală, prozatori, poeți pătrunși de durerea provinciei lor. Așa putem cita pe un Gh. Lazăr, un Gh. Asachi, un I. Slavici, Coșbuc, Goga.

În depărtații munți din nordul Ardealului, în munții grănițarești ai Bistriței, s'a născut poetul, care avea să cânte durerile țărănimii asuprite și împovărate de nevoi, apăsată de stăpânire străină. Coșbuc s'a născut în 1866 în comuna Hordou, comitatul Bistrița-Năsăud, din clasa preoțească, singura clasă mai ridicată, care a luptat să-și păstreze caracterul neoaș românesc.

În frumoase cuvinte D-l. Petre Haneș descrie venirea lui Coșbuc în atmosfera turbure de dincoace de munți, din țara liberă: „Deodată atmosfera cea întunecată se luminează în depărtare ca de un fulger. În lumina de o clipă apare un tânăr voinic, înalt, în port țărănesc: cămașe și ȋtari albi, la mijloc strâns cu un șerpar negru, pe cap o pălărie rotundă neagră. Din ce se apropia, atmosfera se lumina de strălucirea portului românesc și se înveselia de viața care se revărsa din ochii și din toată ființa noului venit.“

Cursul primar l-a învățat la școala din satul vecin, la Hordou nefiind școală. Mai târziu a trecut la Năsăud, unde a isprăvit școala primară și apoi liceul, care mai pe urmă avea să-i poarte numele. În școală a fost mai mult în mediu românesc, în mediu țărănesc. Abia în clasa VIII din 14 elevi, 11 erau fii de țărani, oieri, cum li se spune în părțile locului.

Încă din școală s'a arătat viitorul poet, scriind povești versificate. Ca elev de liceu contribuie la societatea literară a elevilor „Virtus romana rediviva“ și ziarul local „Muza Someșeană.“

Odată cursul liceal isprăvit pleacă la Cluj pentru a-și desăvârși studiile universitare. Timp de doi ani și jumătate urmează filozofia, dar nu rămâne acolo, nu se poate împăca cu lumea aceasta, nouă pentru el. Nu mai este în mediu pur românesc, este mai mult printre străini. Dela Cluj pleacă la Sibiu, unde

ajunge redactor la „Tribuna“ după îndemnul lui Ion Slavici.

Talentul său literar îl îndeamnă să-și îndrepte privirile spre Vechiul Regat, de unde avea să-i vină consacrarea de adevărat poet. Spre vechiul regat îl chemau și I. Slavici și Titu Maiorescu, cari aveau să-i ușureze colaborarea la „Convorbiri literare.“

Venind „în țară“, scapă de serviciul militar, și ajutat ca toți Români de peste hotare, obține un post din care să poată trăi. Așa, a fost numit și la Casa Școalelor.

Era o fire închisă, încât pentru lume era tăcut și modest; între prieteni însă era cu totul altfel, era comunicativ, sensibil la suferința celor mulți. O frumoasă descriere a felului lui de a fi o găsim în rândurile poetului Octavian Goga: „mi-a fost dat adese să-l văd în casa lui Vlahuță... Coșbuc cu buzele strânse, îndărătnic, cu o strălucire pătimășe, care-i lumina fruntea largă de filozof antic, vorbea rar și apăsător. Ne aducea snoave din călătoriile lui dela țară, din nenumăratele rătăcirii cu trenul, cu care pleca fără țință, diseca încet o chestiune de filozofie. Curând însă se cufunda în tăcere toată figura i se muia în melancolie și cădea pe gânduri. Abia după miezul nopții se scutura de apatia lui obișnuită, cuvântul îi era mai pripit, colțul gurii îi tresăria de un tic nervos și o fosforescență stranie i se ivia în pupilele aprinse. Nu, atunci nu mai era modestul referendar dela minister, cu timiditatea stângace a săteanului desconcentrat. O deplină conștiință a propriei valori îi ridica fruntea; și vorba lui se desfăcea în fraze scurte, reperi, sentențioase. Ne vorbea de cei din umbra satelor, de obida lor, de politicieni venali, de subprefecți nebuni, de suprema dreptate care se așteaptă acolo jos și de grozava judecată din urmă. Mi se părea atunci că din noaptea asupra noastră seculare fășnesc

accentele lui de revoltă ca niște pumnale ascuțite cari se înfig în carne.“

Prin anul 1910 s'a acordat în Ungaria o amneștie pentru cei, cari nu făcuseră serviciul militar. Coșbuc profită de ocazie și pleacă în Ardeal, în satul lui, să-și vadă leagănul copilăriei. De aci a făcut o călătorie prin toată Transilvania. Încă din acest timp nu mai era deplin sănătos, dar războiul, cu toate neajunsurile lui și toate umilințele impuse Transilvaniei și Munteniei prin ocupație, îl doboară. Pacea umilitoare dela Buftea mărește paharul amărăciunilor și în 1918 moare la București, fără să fi avut mulțumirea părții a 2-a a războiului, în care visul fraților de dincolo și de dincoace s'a realizat și Transilvania cu Vechiul Regat fac tot una, „țară“ este peste tot, liberă și românească.

II. ACTIVITATEA LITERARĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gheorghe Coșbuc își începe activitatea literară de tânăr, încă de pe băncile școlii. Astfel, ca elev de liceu își publică încercările literare în revista elevilor „Virtus romana rediviva“ și mai apoi în foaia locală „Muza Someșeană“. Își urmează activitatea literară la revista „Tribuna“ din Sibiu, al cărei redactor este după sfatul lui I. Slavici, și unde-și publică poeziile în foileton prin anul 1885.

Venit în țară după sfatul lui Titu Maiorescu prin anul 1890, colaborează prin bunăvoința acestuia la „Convorbiri literare.“

În București face cunoștința Transilvănenilor veniți mai dinainte, și a scriitorilor din Vechia Țară, în tovărășia cărora va lucra la diferite publicații și va scoate mai multe reviste cu caracter literar. Așa de exemplu în 1891—1896 va scoate „Vatra“ împreună cu Ion Slavici și Ion Luca Caragiale; cu Alexandru Vlahuță în 1901 scoate „Semănătorul“,

revistă, care avea să determine un întreg curent în literatura noastră prin amestecul lui Nicolai Iorga; cu Ion Gorun în 1906 publică „Viața literară“. Toate aceste publicațiuni aveau la bază inspirația din specificul nostru național; așa spre exemplu „Vatra“ purta deviza: vorba de acasă, reîntoarcerea la vatra strămoșească, obârșia noastră culturală.

În afară de reviste, activitatea literară a lui Gheorghe Coșbuc a apărut și adunată în volume în două grupe mari: proză și poezie, totdeauna inspirându-se din viața țărănească, din viața rurală a Ardealului. El a pătruns și a descris sentimente de bucurie, de jale, de durere, de vitejie ale poporului nostru; el a fost interpretul sentimentelor frumoase și curate ale poporului nostru; el a fost apărătorul nevoilor simțite dar neînțelese pe atunci, nevoia de pământ a plugarului iubitor de brazdă. Acest sentiment se evidențiază atât de bine în poezia „Noi vrem pământ“.

a. Proza.

Activitatea literară a lui Coșbuc este foarte variată: proză, poezie, traduceri. Ne vom ocupa mai întâiu de proză. În acest domeniu avem 3 lucrări: „Războiul nostru pentru neatârnare“, „Povestea unei coroane de oțel“ și „Dintr'ale neamului nostru“.

„Războiul nostru pentru neatârnare“ după cum arată și titlul, este povestirea fără amănunte și pe înțelesul tuturor a războiului de independență 1877-1878. Deși o lucrare de proză, deși un subiect de cruzime și greutate, totuși lucrarea are multe, foarte multe pasagii de poetizare a evenimentelor. Nici când e vorba de barbaria războiului poetul nu-și dezbracă haina poeziei. Pe Coșbuc nu-l interesa lupta în sine, tactica, importanța ei; el urmărea vitejia soldatului nostru, căuta să vadă felul cum poporul acesta, după atâția ani de asuprire, de

umbră, se ridică dintr'odată, profitând de acest prilej, ca să-și afirme în fața Europei, a foștilor lui stăpâni și a lumii întregi dreptul la viață liberă, nesubjugată de orice stăpânire străină.

Scopul pe care Coșbuc l-a avut în minte, când a scris această carte, îl găsim în fraza: „Eu m'am gândit la mulțimea cea mare a țărănimii, la doro-banții cari au purtat războiul și la tinerii noștri cari vor fi ca mâine oșteni ai țării . . . pentru țărani să fie carte cu pilde din care să învețe iubirea de fapte vitejești, dragostea de neam și de țară, sentimentul de datorie, încrederea în puterile națiunii noastre și credința către Domn și către steagurile oastei“.

O bună caracterizare a stăpânirilor străine, turcești sau rusești o găsim în rândurile: „Când e vorba să fii rob și slugă, or ți-e Turcul stăpân, or Rusul, tot una e. Bir plătești unuia ca și celuilalt, și biciul care te bate tot bici rămâne, fie că e în mâna creștinului, fie că e într'a păgânului“.

Cu câtă mândrie dă Coșbuc actul prin care Rușii au cerut intervenția oștirii noastre, când au fost alungați de Turci până la Dunăre. „Acu n'au trimis porunci oștirii noastre să-le vie într'ajutor; acu au alergat cu rugăminte. Insuși Marele Duce a scris cu dichis și așa cum se cuvine Domnitorului nostru. Scrisoarea a fost așa: „La Plevna, Turcii și-au înglotit oștiri năpraznice, și ne potopesc. Te-aș ruga să te arăți din răspuțeri vrășmaș al Turcilor, și dacă-ți stă în puțință, treci Dunărea, după cum tot voi ai s'o treci, pe la Corabia. Am mare nevoie să te arăți vrășmaș al lor, ca să-mi înlesnești cu asta drumurile mele“.

Tristă este partea unde descrie predarea lui Osman Pașa, care a voit să se predea Românilor, dar a fost silit de Ruși să li se predea lor. „Atunci doi ofițeri turci porniră, trimiși de Osman, în

fuga calului, unul spre Vid la Ruși, iar altul spre șesul Plevnei la Români, să ducă vestea că Turcii se dau prinși. Ofițerul care porni spre Români, veni la colonelul Cerchez și-i spusese că Osman voiește să-i vorbească.

„Ducându-se colonelul, găsi pe Osman în căsocioara de pe șosea, stând pe o ladă cu plumbi și ținând piciorul întins, iar un doctor îi căuta rana. Osman voia să știe, sub ce condițiuni i se va primi predarea armatei sale; colonelul nostru îi spuse, că aceasta atârnă de voia comandantului dela Plevna, a Domnitorului Carol.

„Colonelul voi să pornească un ofițer la Domnitorul nostru, căci numai lui i se putea preda Osman și numai lui să-i dea sabia.

„Dar într'acea vreme sosiră generalii ruși — într'un târziu și ei! — și siliră pe Osman să se predea lor.

„Osman, fără a zice un cuvânt, șiși descinse sabia cea cu mâner de aur, o privi o clipă cu înduioșare și-apoi o dete unui general rus“.

Ultimul capitol este referitor la căderea Vidinului și se isprăvește astfel: „Astfel, în puternica și nebiruita cetate a Vidinului, în care dela clădirea ei până acum n'a putut să intre nici o oaste dușmană, în cetatea cea înspăimântătoare au intrat acum oștirile Românilor. Vidinul a mai fost bătut odată de Români, acum patru sute de ani, de vitejii oșteni ai lui Mihai Viteazu. Dar strămoșii noștri n'au avut noroc să intre în cetate. Acest noroc a fost ursit strănepoților lui Mihai!“

„Povestea unei coroane de oțel“ este cartea, care după gândul lui Coșbuc, trebuia să spună poporului sacrificiile pe care le-a făcut Domnitorul Carol I în timpul războiului independenței. În această carte soldatul și tânărul nostru poate să vadă, cât s'a indentificat acest prinț străin cu inte-

reșele, gândurile și sufletul poporului nostru. Tot în această carte vom afla și un mic istoric al armatei noastre. Prima parte a volumului se raportează la Domnitor, partea a doua la oștirea lui, care prin vitejia ei i-a făurit coroana de oțel, pe care o va purta cel dintâiu rege al României. Numele capitolelor sunt : Domnitorul, (1. Înainte de războiu, 2. În războiu, 3. Întoarcerea din războiu), oastea (1. Trecerea Dunării, 2. Pedestrima, 3. Tunarii și săpătorii, 4. Apărarea steagurilor, 5. Ofițerii noștri 6. Intrarea oștilor în București), Țara (1. Vrajba între noi și Turci, 2. Neatârănarea, 3. Încordările neamului, 4. Coroana de oțel).

Cartea scrisă în stil de povestire, de basm, este pentru cei mulți, cari trebuiau să se lege sufletește de noua noastră dinastie, lor li se adresa Coșbuc, când spunea : „Pentru voi, acei ce'n vremea păcii sunteți plugari și păstori, iar în vremea războiului dorbanți ai țării, pentru voi am scris cartea aceasta, ca să știți și să cunoașteți cine-a făcut Coroana de oțel, și cum a făcut-o“.

Și mai departe spune : „Să citiți cartea cu multă luare aminte, Români. Și rugați pe Dumnezeu să dea copiilor și nepoților noștri priceperea și bărbăția, pe care au avut-o strămoșii și părinții lor, ca să fie apărători ai țării și ai neamului tot așa de viteji ca și noi. Încredeți-vă în puterile noastre, căci în credință e mântuirea, și luptați-vă cu suflet ca de apururi prin veacuri neamul nostru să fie prea mărit și tare precum a fost mai de mult și cum este astăzi, căci e neam voinic și popor iubit de Dumnezeu și ursit să fie căpetenie printre neamuri!“

Frumoasă este declarația Domnitorului Carol : „Când a intrat în țara care-l alesese Domnitor, Prințul Carol a zis către cei ce-l întâmpinară : În clipa în care am pus piciorul pe acest pământ cu sfințenie

apărat, am și devenit Român. Cetățean astăzi iar mâine soldat de va fi nevoie. Eu voi împărtași cu Românii și soarta cea bună și soarta cea rea“.

Soldatul este astfel cântat: „Ș-a făcut o oștire vitează, căci Românii din firea lor sunt porniți spre luptă dreaptă a vitejiei, și cu puțină trudă faci din ei oșteni desăvârșiți. Vechii Voevozi cereau oștiri puternice nu prin mulțimea lor, ci prin voinicie și iscusință. Cântecul ferentarului zice:

Iute ca săgeata tabăra străbate,
Bate singur zece, cincizece bate,
Ferentar sunt eu!“

Clară și interesantă este caracterizarea războiului: „Războaiele pe lângă pustiire și foc în țară, pe lângă moarte de oameni, de sărăcie, de boale și de foamete, aduc și spaimă multă. Adese ori spaima face mai mult rău țării decât războiul însuș.“

În țară, spune Coșbuc, pe lângă Români sinceri, au fost și de cei vânduți străinilor, dar cei dintâi au fost învingători. „Mulți de-ai noștri au fost dați cu sufletul când pe partea unor dușmani de-ai noștri, când pe a altora. Iar aceștia, ce puteau să ne învețe alta, decât ce doreau dușmanii? Dar n'au folosit.“

„De-au fost puțini, i-au biruit adevărații Români cu mulțimea; de-au fost mulți, i-au biruit cu inima, cu străduința și cu voia lui Dumnezeu care nulasă pe cel ce se luptă cu inima curată.“

Expresivă e caracterizarea Românilor: „De frică nu știau Românii în luptă. Un om învățat, străin, cetind odată câți dușmani și de câte părți au avut Românii dealungul vremii, și cum și-au dus ei amărâta viață sute de ani, ca un om căzut într'o groapă cu lei, a strigat de mirare: Cum nu le-a fost frică Românilor să trăiască!“

„Nouă nu ne-a fost frică nici de viață chiar de-a fost amărâtă și nici de moarte. Cine a zis vorba: nu da Doamne omului cât poate răbda, a fost Român amărât, dar Român care a putut să rabde mai mult de cât trebuia să-i dea Dumnezeu.“

„În urmă oștirea ne era tare și pentru cuvântul poietului:

Nu e nici mulțimea, nu e nici iuțimea
 Care'n bătălie încunun'oștimea
 Nu e nici noroc;
 Cea ce se bate pentru neatârnavare,
 Are zece brațe, zece inimi are,
 Inime de foc.”

Descrierea casei în care a stat Domnitorul în timpul asediului Plevnei este astfel făcută: „Domnitorul nostru își avea cartierul în satul Poradin cale de 3 ceasuri pe jos până la Plevna.

„Domnitorul își alesese cea mai bună locuință din sat, casa unui Turc care fugise. Era la marginea satului, și avea două odăi, una fără ferestre — asta a fost făcută bucătărie — iar cealaltă cu două ferestre fără geamuri lipită pe jos, strâmtă și scundă, așa cum sunt locuințele țăranilor prin satele sărace. Curtea era mărișoară, dar plină de gunoaie.“

Sub titlul „Întoarcerea din război“ se descrie plecarea Domnitorului spre Dunăre după căderea Plevnei: În ziua plecării era un ger cum nu mai fusese în iarna aceia. Zăpada era până în genunchi. Un escadron de roșiori plecase înainte să caute drumul acoperit de zăpadă și să-l însemneze cu stâlpii.“

„Nu se găsea nici o sanie prin toate împrejurimile Plevnei. Domnitorul a trebuit să plece într'o căruță. Dar zăpada era așa de mare pe-alocuri, în

largul câmpiilor, încât nu puteau răzbi caii înhămați la căruță, cu toate că erau zece înhămați.“

„Pe ulițele satelor zăceau înghețați în zăpadă pohonți de-ai Rușilor și țărani de-ai noștri, cari veniseră cu căruțele dela Turnu-Măgurele cu felurite Pretutindeni vedeai boi și cai morți, de-alungul ulițelor. Iar afară, pe câmpie zăceau Turci înghețați dintre cei plecați spre Dunăre, un șir ne sfârșit de cadavre înghețate.

Mulțumirea sufletească a poporului nostru ridicat iar prin gloria armatei și conducerea Domnitorului este frumos redată în câteva fraze, cărora le urmează o parte din cuvântarea Domnitorului.

„Pe cale, din toate casele arunca mulțimea flori în trăsură Domnitorului.

„În piața teatrului, la fereastra unui hotel, stetea Osman-pașa, care se oprise puțină vreme în București în drum spre Rusia, unde avea să stea robit. Domnitorul l'a cunoscut îndată, iar Osman s'a aplecat cu umilință și a salutat pe Domnitor.

„Trăsura mergea la pas, lumea se îngrămădea pe lângă trăsură, vădindu-și bucuria prin necontenite urale. Nu se poate scrie ce a fost atunci, așa de mare lucru a fost.

„Vuietul mulțimei se îneca în cântecele clopotelor dela toate bisericile din București și pe deasupra tuturor s'auzia bubuitul tunurilor.

„La Mitropolie Domnul a fost primit de mitropolitul și de toți arhierii, în haine de sărbători împărătești. După sfânta slujbă, El a intrat în sala adunării deputaților. și suindu-se pe tron a vorbit legiuitorilor țării.“

Printre altele a spus : „Multe greutateți, multe nevoi am avut de biruit. De șase luni în coace s'au petrecut lucruri mari și hotărâtoare. Locul meu în împrejurări așa de grele, era în fruntea oastei, care apăra moșia românească, onoarea și neatâr-

narea ei. Știe țara întreagă, cum și-a făcut oastea datorită sa, cum a dus în plinire toată nădejdea pusă într'însa, adevărind și nestrămutata mea încredere în oastea țării... Sunt mândru că am fost în capul ei, pe când ea și-a vărsat sângele pentru neatâr-narea scumpei noastre patrii. Dumnezeu să bine-cuvinteze România cea neatârnată și de-apururi să întărească viteaza noastră armată.“

A treia lucrare de proză scrisă de Gheorghe Coșbuc este „Dintr'ale neamului nostru“, lucrare, care cuprinde legende, basme și povești populare, bine înțeles toate provenite din imaginația popo-rului românesc din Transilvania. Printre acestea cităm ca fiind cele mai frumoase următoarele:

Două bălciuri, Insula șerpilor, Legendele mănăs-tirilor noastre, Dracul în proverbele noastre, și altele. Acest volum cuprinde multă înțelepciune populară; el ca și tot ce a scris Coșbuc e pătruns de su-
flet curat românesc.

b. Traduceri

Coșbuc a făcut și traduceri printre care cităm : Eneida, Georgicele, Parmeno din latină, Sacontala din sanscrită, Don Carlos din germană, Valuri a-linate din germană după Carmen Sylva, Divina Comedie din italiană. Redăm versurile cu care înce-pe Sacontala :

„Anusia :

Când tu ești între ele, mai veselă îmi par
Aceste flori ! Și par'că de dragul tău răsar
Și cresc, trăind cu tine atât de'mprietinit !
Tu ești a lor ! Iar ele, frumoase și iubite
Te cheamă și te roagă și cer să le iubești
Tu, gingașe ca floarea de malica, tu ești
Stăpâna lor, iubită Sacontala !“

Tot în același domeniu este lucrarea intitulată „Antologie Sanscrită“, în care se găsesc fragmente din Rig-Veda, Mahabarata, Ramajana și poezii lirice, proverbe.

Din Rig-Veda citez frumoasele versuri cu care începe descrierea „Aurorei“ :

„Tu regină măiestuoasă, prietena lui Dumnezeu,
Ca un râu d'argint se varsă luminosul păr al tău
Peste drăgălașii umeri, când răsari însvăpăiată,
Nobilă, cu ochi de zâmbet și cu mers ușor de fată“.
Mai citez din „Puterea“ :

„Eternul zeu, întâiu născutul.
Podoaba zeilor și scutul
Ingerii lumii, de toți temutul
Voi, neamuri este Indra“.

Din „Maxime și proverbe“ citez unul pătruns de multă înțelepciune pentru orice timpuri :

„XXVI.

Acela ce și'n fericire
Nu-și pierde capul și-i cinstit,
Cel ce rămâne umilit
Când are-avere și mărire,
Și-acei ce-și ține jurământul
Și față cu dușmanii săi:
Tu dă-mi tovarăși pe acești trei
Și-ți biruesc cu ei pământul“.

Din „Mahabarata“ avem impresionanta descriere a „Potopului“ :

„La sine chiamă Indra pe-al norilor stăpâni
Aceasta plin de tremur cu mâinile-i aduse
Cruciș pe piept, ascultă. Și zice cu mânie
Puternicul părinte la oastea sa întreagă,
Si muntele Gaudarvan acopere-l în noapte
Și lasă nor de ploae, ca'n veci să nu rămâe
Nici urmă d'acest munte, și numele acelor
Ce stau aici să piară în veci de pe pământ“.

Din „Ramajana“ avem descrierea lui „Rama“ :

„Neamul Isvacu-l născuse ; luminile-i dau nume Rama
 Ț stăpânitor pe sine, om ce nu cunoaște seama,
 Nalt, puternic, plin de fapte, par'că-i soare răsărit,
 Vecinic biruind dușmanii, înțelept și fericit.
 Cu fălci țapene, cu oase tari ca fierul. cu braț tare
 Și cu pieptul lat și zdravăn, dătător de'nfiore“.

c. Poezia

Incepând din anul 1893 Coșbuc își publică ver-surile în 4 volume și anume : „Balade și Idile“, „Fire de tort“ „Ziarul unui pierde-vară“ și „Cântece de vitejie“. Mai toată poezia lui Coșbuc are ca obiect de inspirație viața dela țară, el aduce în literatura românească un element nou — țăranul și un mediu nou — mediul țărănesc. Pentru acest motiv criticul Dobrogeanu-Gherca l-a și numit „poetul țărănimii“.

După cum spune profesorul Constantin Longhin „Forma Poeziilor lui Coșbuc este desăvârșită din orice punct de vedere. Are o limbă populară, plastică, capricioasă, înviorată de seninătatea glumei, o rimă perfectă și un ritm armonios“. Prin urmare Coșbuc prin aceste calități se așează printre marii noștri poeți și scriitori.

Intr'unele din poezii'e sale Coșbuc s'a inspirat din altă lume decât din cea românească, a avut model străin, dar aceasta nu face nimic, căci tratarea subiectului a rămas originală. Ideia poeziei a fost străină, dar poezia a rămas originală prin realizarea ei formală.

Prin introducerea în poezie a unui element nou — cel românesc — , printr'o altă concepție de viață mai optimistă și mai veselă, poezia de după Coșbuc se deosebește de cea dinaintea lui, când domina curentul eminescian plin de întristare. Acest

curent nou dă poeziei noastre o directivă firească, sănătoasă și mai ales un nou izvor de inspirație. Locul ocupat de această poezie în poezia românească o găsim sintetizată în fraza lui C. Marinescu, care spune: „Între Alexandri, gingașul poet al subiectivității explosive, și între Eminescu, pesimistul filozof și poet al suferinței, cumpănă senină stă clasicul Coșbuc, poetul naturii, poetul umanității, ale cărui capodopere vor înfrunța vremurile, vorbind posterității prin caldul lor freamăt de viață, care e etern și pretutindeni același“.

În volumul „Balade și Idile“ majoritatea poeziilor tratează dragostea sub diferite forme în viața de țară, colțuri de natură pline de viață sănătoasă, pline de lumină și sănătate.

Din șirul poeziilor cuprinzând dragostea rurală, începem cu „La oglindă“, în care sentimentul abia răsare. Vom da câteva citate. Fata se uită în oglindă și se miră, e mândră de propria-i frumusețe:

«Eată-mă! Tot eu, cea veche!
Ochii? Vai ce mai pereche!
Și ce cap frumos răsare!
Nu-i al meu? Al meu e oare?
Dar al cui? și la ureche,

Uite-o floare».

«Asta-s eu! Și sunt voinică!
Cine-a zis, că eu sunt mică?
Uite zău, acum iau seama.
Că-mi stă bine'n cap năframa,
Și ce fată frumoșică

Are mama».

Curiozitatea de a ști ce-i dragostea se vede în:

«Mama'mi dă învățătură
Cum se țese-o pânzătură
Nu cum stau cei dragi de vorbă
Gură'n gură».

«N'am să Țes doar viața'ntreagă!
Las'să văd și cum se leagă
Dragostea — dar știu eu bine!»

Tot curiozitatea apare și în strofa :

«Că mi-a spus bunica mie
Că nevasta una știe
Mai mult de cât fata, juna,
Ei dar ce? nu mi-a spus buna —
Și mă mir eu ce-o să fie

Asta una!»

În poeziile „Pe lângă boi” și „Calul Dracului”, dragostea este într'o formă mai înaintată, mai accentuată. Astfel prima începe astfel :

«Pocnind din biciu pe lângă boi
În zori de zi el a trecut
Cu plugul pe la noi,
Și de-pe biciu l-am cunoscut
Și cum țeseam nici n'am știut
Cum am sărit și m'am sbătut
Să ies de la răsboiu».

Și mai departe spune :

«Și vezi așa-i el, nu știu cum!
M'a prins de braț și m'a cuprins
Să mă sărute'n drum.
Dar eu din brațe-i m'am desprins
Și l-am certat și l-am împins —
Și rău ce-mi pare-acum!»

În poezia „Calul Dracului” se vede necazul flăcăului stingherit în întâlnirea ce o are cu o fată din cauza unei vecine curioase, o bătrână :

«Ii văd ochii și gurița —
A deschis încet porțița
Și ivită stă de-abea

Zăpăcind cărarea mea.
Nu știu ce-o fi vrând portița
Ei, dar fata știu ce vrea !»

„Dinspre drum

„Stă deschisă larg fereastra,
Și'n ea baba ! Ce-i și asta ?
N'adormi, babă, nici de cum ?

Finalul cuprinde mult humor :

„Sat pustiu !

„Pentru'o babă'ncârligată
Pierzi o zi și scapi o fată !“

Urmează un grup de poezii în care dragostea puternică are manifestări vii, glumețe și simple, așa cum e firea țaranului nostru.

„Spinul“ începe astfel :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Stătea frumoasa pe-un răzor :
Voinicul lângă ea de vale,
Să-i scoată spinul din picior.
Și ea plângea : „Un spin în cale !
De ce tot râzi ? Ah cum mă dor
Aceste răsete-ale tale !“
„Ea are flori de crin la sân
Și'n păr un trandafir sălbatic
Și părul ei de rouă-i plin“.

Finalul este vioiu și spiritual :

„Ea râde-acum ! „Nebun ce ești !“
Flăcăul grabnic se ridică :
„Ei iacă spinul ! Ce-mi plătești !“
„Vrei plată ? Ai trei fragi.
Și din cosiță-ți dau bujorii...“
— „Și toată frunza de pe fagi !
De dor de fragi se plâng feciorii ?
De flori dă-mi ochii tăi cei dragi
Și pentru fragi dă-mi obrăjorii !“

„Și ea-l lovește 'n cetișor
 Zâmbind, cu palma peste gură
 „Eu știu! Să ceri așa-i ușor!“
 „Dar las acum! E Joi aici
 Și nimeni așteptând nu moare!“

Cam în acelaș sens este și „Rea de plată:“

„Ea vine dela moară!
 Și jos în ulicioară
 Punându-și sacul, iacă
 Nu-l poate ridica.
 „Ți-l duc eu! „Cum?“ „Pe plată!“
 Iar ea, cuminte fată
 Se și 'nvoiește 'n dată.
 De ce-ar zice ba?
 Și: „Cu două se'nvoiește,
 Iar unul mi-l plătește;
 Cu altul să-mi rămâie
 Datoare pe 'nserat.
 Dar n'am să-l văd cât veacul!
 Și iată-mă, săracul,
 Să-i duc o poștă sacul
 P'un singur sărutat!“

În poezia „La pârâu“ se vede lupta dintre băiat și fată, în care fiecare are ambiția să nu fie el cel dintâiu, care i-a cedat celuiilalt, să nu pară el cel mai slab, dar finalul este acelaș, care a fost de când e lumea și tinerețea:

Haid, treci pârâu! Ce te-ntreci,
 Catrino!“
 „Nu vreau, auzi! Dece nu pleci?“
 Dar nu-i cât Oltul, poți să-l treci,
 Catrino!“
 „Vecine nu!“ — „Ba da vecino!“
 Nu vrei, nu vrei? de ce nu vrei?
 Haide vin-o!
 De-atunci și peste mări treceai“.
 „Ei iacă viu! Dar de nu-mi spui
 Vr'o veste,

Zi bună între noi de azi nu-i!"
 Știe doar fata felul lui!
 Vr'o veste
 De unde-o iei dacă nu este?
 Apoi, apoi? Ce-a fost apoi?
 Poveste
 Tot eu să spun? Ghiciți și voi".

Toanele dragostei se văd în „Subțirica din vecini“.

Ea mergea căpșuni s'adune,
 fragi s'adune
 Eu ședeam pe prag la noi.
 Ea ca șarpele prin foi
 Vine 'ncet pe ochi îmi pune
 Măinile ei mici și moi,
 În ureche-o vorbă-mi spune,
 Răde lung și fuge-apoi
 Și : „Te știu eu :
 Nu mai viu ! De viu la tine,
 Mă săruți și nu mai vreu !“
 Și : „Te-ai întors ? Și subțirică,
 Ea pe piept mi s'a lăsat
 Și zâmbea cu'n fel de frică :
 „Răule te-ai supărat ?“

Din volumul „Fire de tort“ cităm poezia „Dragoste învrăjbită“ în care se vede lupta sufletească din sufletul unei fete îndrăgostită de un flăcău, care i-a spus odată că-i place și o altă fată. Gelozia puternică o face să nu doarmă, să se chinuiească, dar până la urmă iubirea învinge și îndrăgostiții, își reiau firul dragostei.

«Fata sta la poartă, mă-sa la ptrlaz
 Nu știu ce-avea fata, că-i era necaz
 Și umbla de colo până colo beată.
 O vedea și mă-sa, că-e supărată
 Și că-i joacă 'n lacrimi ochii arși de foc
 O vedea prin casă că se 'nvârte'n loc.»

Pricina necazului se vede în :

«Zi, că și la moarte
 «S'a gândit Simina, dar la asta nu,
 Mă-sa e de vină! Mă-sa-i zise : «Du
 Câteva și Linei, că și ea-ți aduce!
 Lina! Par'că fetei îi venea s'apuice
 Și de gât s'o strângă până va muri
 Lina, că din dânsa doar le răsări
 Cearta cu Lisandru! Lina-i vinovată!»

Și la urmă tot s'au împăcat uitând de necazurile
 trecătoare :

«Nu ești supărată?»-Nu'dar tu?»-« Nici eu
 Și mă erți?»-«Lisandre, au am fost de vină!
 Răsărise luna, galbenă și plină,
 Ca o fată blândă care'n chip duios
 Vine sus din ceruri să ne-aducă jos
 Liniștea și pacea zărilor albastre
 Și cu dor să umple sufletele noastre.
 Sub cireș iubiții mult timp au rămas
 Când din ușa tinzii s'auzi un glas
 Muștrător, dar dulce : «Unde ești, Simino.
 Ne culcăm! Pe ușă pui zăvorul, vino!»

Melancolia, tristețea dragostei fără noroc se vede
 în două poezii „Cântecul fusului“ și „Fata mora-
 rului“. În cea dintâi, monotonia sfârșitului fusului a
 inspirat cântecul fetei nefericită în dragoste. Numai
 în liniștea nopții mai găsește liniște și mângâiere.

«Eu mi-am făcut un cântec
 Stând singură'n iatac —
 Eu mi-am făcut un cântec,
 Și n'ași fi vrut să-l fac.
 Dar fusul e de vină
 Că să'nvârtea mereu,
 Și ce-mi cânta nainte
 Cântam pe urmă eu.»

Și: «Ah, seara numai, seara

Mă simt la largul meu,
 Că'ngrop în pene capul
 Și până'n zori mereu
 Tot plâng ca o nebună
 Și perna'n brațe o strâng,
 Și plâng, că nu mă vede
 Măicuța-mea că plâng.»

În „Fata Morarului“ se vede remușcarea provocată de păcatul din dragoste.

«Sub plopi rari apele sună
 Și plopi rari vâjje'n vânt,
 Iar roata se'nvârte nebună!
 Eu stau la covată și cânt,
 Și'n ochii mei lacrimi s'adună.»
 Și: O, stinge-te lampă, te stinge!
 Că brăul de'ncins mi-a fost lung.
 Dar brăul meu astăzi mă strânge,
 La copcii cu greu îl ajung!
 Așa de cu greu îl ajung,
 Și'n copcii el trupul mi-l frânge!»

BCU Cluj - Biblioteca Centrală a Universității Cluj

Dragostea bărbătească e mai puternică, mai violentă. „Recrutul“ înainte de a pleca își lasă iubita în grija fratelui, căruia'i dă sfaturi cum să i-o păzească mai bine. Ba, îl și amenință de nu va fi la locul lui și următor sfaturilor.

«Omul fără noroc
 Tot cu răul se'ntâlnește —
 Tu-mi ești frate dintre mamă,
 Mă iubești! Ți-o las în seamă,
 Mi-o păzește
 Ca de foc!»
 «Vei vede-a-o pe la hori.
 Să n'o lași la vino-'ncoace —
 Stăi cu ea, ce știi tu-i spune,
 Dar cu capul mi te pune
 Să n'o joace
 Alți feciori.»

Și: De-i vedea pe cinevã
Pe la ei, în fapt de seară,
Prinde-l într'adins ca'n glumã;
Frânge-i gâtul și-l sugrumã,
Ca pe-o fiară
Nu-cruțã !"

Și: „Poartã-i grijea! Tot a mea
S'o gãsesc, tot dor sã-mi poarte!
Dar de nu-i pãzi-o bine,
Ți-ai gãsit dușman în mine,
Cãci fac moarte
Pentru ea !"

În poezia lui Coșbuc aflãm cele mai frumoase pasteluri din literatura noastrã. Natura ocupã un loc principal în poezia lui. Gãsim astfel frumoase descrieri de peisagii de varã, primãvarã.

Atmosfera caldã, înãbușitoare de varã, când tot pare cã doarme, o gãsим în „În miezul verii“, care se încheie astfel :

BCU Cluj Sibãite de-atãta cãldurã Library Cluj

„Și leneșe apele curg
Iar pacea naturii te furã.
Și deal și câmpie — aromește
Visãnd cãt de vesel doinește
Rãcoarea'n amurg —“
„Sub paltin aici e rãcoare.
Se aud rãndunele pe sus
Cãntãnd și jucãndu-se'n soare.
Tãcutã e valea'nfloritã
Și-un nor ca o pãnz'auritã
Se duce spre — Apus.“

Descrierea verii începe astfel :

„Priveam fãrã de ținț'n sus—
Într'o sãlbaticã splendoare
Vedeam Ceahlãul la Apus,
Departe'n zãri albastre dus,
Un uriaș cu fruntea'nsoare
De pazã țãrii noastre pus.
Și ca o tainã cãlãtoare
Un nor cu muntele vecin
Plutea'ntr'acest imens senin

Și n'aveà aripi să mai sboare!
 Și tot văzduhul erà plin
 De cântece ciripitoare.“

„Vestitorii primăverii“ este poezia reîntoarcerii
 păsărilor și a reînvierii naturii :

«In zarea cea de veci albastră
 Nu v'a prins dragostea sihastră
 De ce-ați lăsat? Nu v'a fost dor
 De țara voastră?
 N'ați plâns văzând cum trece'n zbor
 Spre Miază-noapte nor de nor?
 „Voi ați cântat cu glas fierbinte
 Naturii calde inmuri sfinte,
 Or doine dragi, când v'ați adus
 De noi aminte!
 Străinilor voi nu le-ați spus,
 Că doine ca a noastre nu-s?»

Din frumoasa colecție de pasteluri a lui Coșbuc,
 unul epic este „Iarna pe uliță“, în care vedem
 viața unui sat pe uliță într'o zi de iarnă :

«A'nceput de eri să cadă
 Câte'un fulg, acum a stat
 Norii s'au mai răzbunat
 Spre apus, dar stau grămadă
 Peste sat“.
 „Nu e soare, dar e bine
 Și pe râu e numai fum.
 Vântu-i liniștit acum,
 Dar năvalnic vuet vine
 De pe drum“.
 „Sunt copii. Cu multe sănii,
 De pe coastă vin țipând
 Și se împing și sar râzând ;
 Prin zăpadă fac mătăanii,
 Vrând-nevrând“.

Vom cita și o serie de pasteluri alegorice cu
 personificări, ca „Seara“, „Vântul“, „Prahova“.

În „Seara“ spune :

„Ai durat prin aer punte
 Din fășii de foc : te-ai dus

Tot mai sus și tot mai sus,
Stai acum pe-un vârf de munte
Și-ți întorci senina frunte

Spre apus“.

„Roșii ca o lună nouă
Ai tu hainele subțiri
Lungi și fără'mpodobiri
Iar pe tâmplele-amândouă
Porți, strălucitor de rouă,

Trandafiri“

Și : «Depe turn — ce-i el de vină ? —

Aurul tu ni-l despoi :
Depe ape iai apoi
Ce-i argint și ce-i lumină
Codrii, tu de ciudă plină.

Ni-i lași goi»,

«Fluturii de prin vâlcele
Tu-i ascunzi acum cu zor ;
Culci în cuiburile lor
Veselele rândunele,
Și pe ușa dragii mele

Pui zăvor».

Aceiași personificare o găsim și în „Vântul“ ;

«De fete mari e lunca plină,
Iar vântul răsfățat copil
S'apropie tiptil-tiptil
Depe sub fragi, de pe colină
Și fetele cu drag suspină
«O Doamne, Doamne, adă-mi-l :
«Pe umeri blondele lui plete
Tresar și sar încetinel.
El e frumos și tinerel.
Dar e sfios când e cu fete.
Iar ele rād și rād cu sete
Și pe furiș privesc la el».

Cel mai bun pastel al lui Coșbuc este însă
„Noapte de vară“, care începe astfel :

«Zorile de farmec pline,
Strălucesc în lumină ;
Sboară mierlele'n tufiș
Și din codrii noaptea vine
Pe furiș»,

«Care cu poveri de muncă
Vin încet și scârțâind;
Turmele s'aud mugind,
Și flăcăii vin pe luncă

Hăulind».

«Dintr'un timp și vântul tace:
Satul doarme ca'n mormânt —
Totu-i plin de Duhul sfânt:
Liniște'n văzduh și pace

Pe pământ.

Numai dorul mai colindă,
Dorul tânăr și pribeag,
Tainic se'ntâlnește'n prag,
Dor cu dor să se cuprindă

Drag cu drag».

Coșbuc, fiul de țăran, omul de la țară, este cel mai bun povestitor al obiceiurilor de la nuntă (Nunta Zamfirii), dela înmormântare (Moartea lui Fulger), bine înțelese toate poetizate de talentul lui. Tot el, bun observator al sufletului țărănesc, ne-a zugrăvit durerea după cei pierduți în războiu (Trei Doamne și toți trei, Rugăciunea din urmă), imaginea completă a sufletului țărănesc — Doina, și durerea din totdeauna a omului de la țară, nevoia veșnică de mai mult pământ (Noi vrem pământ). —

„Nunta Zamfirii“ începe cu pregătirile nunții mergând cu alaiul și petrecerea până la sfârșit, poetizând în chip de basm obiceiurile de țară din Ardeal:

«E lung pământul, ba e lat,
Dar ca săgeata de bogat
Nici astăzi domn pe lume nu-i
Și-avea o fată, — fata lui —
Icoană'ntr'un altar s'o pui

La închinat».

«Și dac'a fost pețită des,
E lucru tare cu'nțeleș,
Dar dintr'al prinților șirag,
Câți au trecut al casei prag,
De bună seamă cel mai drag

A fost ales».

. . . . .

«Și-atunci din tron s'a ridicat
 Un împărat după împărat
 Și regii n'purpur s'au incins,
 Și Doamnele grăbit au prins
 Să se gătească din adins
 Ca niciodat».

.....
 «De cum a dat în fapt de zori
 Veneau cu fete și feciori
 Trăsnind rădvanele de craiu,
 Pe netede poteci de plaiu;
 La tot rădvanul patru cai.
 Ba patru sori».

.....
 «Și-atunci de peste larg pridvor,
 Din dalb iatac de foișor
 Eși Zamfira'n mers isteț,
 Cu trupul nalt, cu părul creț,
 Cu pas ușor», etc. etc.

„Moartea lui Fulger“ este moartea celui mai viteaz copil pe câmpul de luptă, jalea părinților, înmormântarea :

„In goana roibului un sol.“

.....
 „El duce regelui răspuns
 Din tabără. Și ține ascuns
 Sub straiul picurând de plo
 Pe cel mai bun dintre eroi —
 Atâta semn dela războiu.
 Și-a fost de-ajuns!“

.....
 Să moară Fulger? Poți sfărâma
 Și pe-un voinic ce cuteza
 Să'nalțe dreapta lui de fer
 Să prindă fulgerul din cer?
 Cum pier mișei, dacă pier
 Cei buni așa?

.....
 „Dar Doamna! Suflet pustit!
 Cu părul alb și despletit
 Prin largi iatacuri alerga
 Cu hohot lung ea blăstâma,
 Și tot palatul plin era
 De plâns cumplit“.

În durerea ei de mamă, Doamna pierde și credința în Dumnezeu, care nu i-a păzit fiul și spune :

„De ce să cred în el de-acum ?
În fața Lui au toți un drum
Ori buni, ori răi tot un mormânt !
Nu-i nimeni drac și nimeni sfânt !
Credința-i val, iubirea vânt
Și viața fum !“ etc.

„Trei, Doamne și toți trei“ este din timpul războiului independenței, 1877-1878, tristețea tatălui, care-și pierde toți 3 feciorii :

„Avea și dânsul trei feciori,
Și i-au plecat toți trei de-odată
La tabără, sârmanul tată !
Ce griji pe dânsul, ce fiori,
Când se gândia că-i greu războiul,
N'ai timp să simți că mori,”
„Scria'n gazetă că s'a dat
Poruncă să se'nțoarcă în țară
Toți cei plecați de astă vară
Și rând pe rând veniau în sat
Și ieri și astăzi câte unul
Din cei care-au plecat.”
„Și-ai lui întârziu !” . . .
„El plecă'n urmă la cazarmă
Să afle ce dorea.”
„Ce-mi face Radu ?”
„E mort ! El a căzut la Plevna
În cel dintâiu șirag !”
„Dar George-al nostru cum o duce ?”
„Sub glie, taică și sub cruce,
Lovit în piept d'un iatagan !”
„Dar bietul Mircea ? — „Mort și Mircea
Prin văi pe la Smârdan.”
„Soldați treceau făcând paradă,
Și-atunci destept privi la ei
Și-și duse pumnii strâns pe tâmple :
„Trei, Doamne, și toți trei !”

„Doină“ este simbolizată într'o fată predispusă la melancolie, care întruchipează felul de a gândi

și a simți a unui neam întreg, a neamului nostru :

„Copilo, tu ești gata
De-apururea să plângi !
Și când ești tristă, Doino,
Tu inima mi-o frângi.
Dar nu știu cum e bine
Când plângi că'n urma ta
Noi plângem toți, și-amarul
Mai dulce ni-e așa
Și toate plâng cu tine
Și toate te'nteleg,
Că'n versul tău cel jalnic
Vorbește-un neam întreg.“

În poezia „Noi vrem pământ“ e toată lupta iobagului și a țaranului sărac, care pe vremea lui Coșbuc era lăsat pe mâna arendașului, care-l înjosea, îl muncea ; el nu avea o bucată de pământ a lui de pe urma căreia să trăiască. „Noi vrem pământ“ e lupta dintre țaran și ciocoiu :

BCU, Flămând și goi fără adăpost, Library Cluj

„Flămând și goi fără adăpost,
Mi-ai pus pe umeri cât ai vrut,
Și m'ai scuipat și m'ai bătut
Și câne eu ți-am fost !
Ciocoi pribeag adus de vânt,
De ai cu iadul legământ
Să-ți fim tot câni, lovește'n noi
Răbdăm poveri, răbdăm nevoi
Și ham de cai și jug de boi :
Dar vrem pământ !“

.....
„Voi ce-aveți îngropat aici ?
Voi grâu ? Dar noi strămoși și tați.
Noi mame și surori și frați !
Inlături venetici !
Pământul nostru'i scump și sfânt,
Că el ni-i leagăn și mormânt :
Cu sânge cald l-am apărât,
Și câte ape l'au udat
Sunt numai lacrimi ce-am vărsat —
Noi vrem pământ !“

Dintre poeziile lirice unele au multă tristețe în ele (Pe deal, Sub patrafir).

„Sub patrafir“ e mărturisirea unui om plin de păcate:

„Părinte, eu mă'nec din piept
 Și n'am puteri de vorbă multă;
 Cât voiu putea vorbi m'ascultă
 Să-ți spun în grabă tot și drept,
 Aș vrea să'ncep cu fapte bune,
 Dar n'am făcut, ori le-am uitat
 Și raiu'n cap puțin mi-a stat,
 Și-am fost și prost la număr
 Și n'am ce spune.“ etc.

Un loc important în poezia lui Coșbuc îl ocupă baladele sale inspirate fie din tradiția istorică, din trecutul nostru ca Ghiaura, Ștefăniță-Vodă, Voichița lui Ștefan, Pașa Hassan etc., fie din tradiția populară (Brâul Cosinzenei, Crăiasa Zânelor, Strigoii etc). Baladele au mai avut izvor de inspirație și literatura exotică (Regina Ostrogoților, Balada albaneză și mai ales El-Zorab).

„Ștefăniță-Vodă“, o întâmplare din viața voevodului, o trăsătură caracteristică, aspru și batjocoritor cu boerii.

„In gura văii, lângă pod,
 Boerii stau cu frică:
 Ei par o gloată de norod,
 Pe cai pitici și plin de glod;...
 In scări temutul Voevod
 Cu hohot se ridică“...
 — „Când vrei să-l afli, nu-i aduni!
 Boeri nu vi-e rușine?
 Vă văd așa de-atâtea luni...
 N'aveți acasă cai mai buni?
 Oricum boeri? Sunteți nebuni?
 Vă bateți joc de mine!“
 — „E grea ocară, ce ne-o faci!“
 Spătarul îi răspunde;
 „Dar Țara-i suptă de haraciui,..
 Sărăcă țara, noi săraci,
 Și cai voinici, de unde?“
 — „N'ai bani de-un cal? Ia calul meu!“...
 Spătarul suflă des și greu,
 Să pipăe la cap mereu,
 Să vadă de-l mai are“.

„Ghiaura“ e povestea unei moldovence, care furată de Cazaci, provoacă mânia Hatmanului pentru a o ucide, și astfel să scape de robie. Frumoase sunt primele 2 strofe, care dau tabloul unei năvăliri Căzăcești:

„Dincolo de Dnistru pe mal,
Vin repezi cazacii ca vântul ;
E galben de groază pământul
Și geme de zingăt'en zare,
De vuet'de care
De chiu și de tropot de cal.
„Hatmanul în cortul rotund
Așteaptă pe-oștenii cu pradă.
Iar aurul curge grămadă,
Și galben și roșu ca luna,
Iar cortul într'una
Se face mai strâmt și mai scund.“

Din „Pașa-Hasan“ — povestirea luptei dela Călugureni -- reținem numai portretul marelui Voevod Mihai în plină luptă: University Library Cluj

„Sălbatecul Vodă e'n zale și'n fier
Și zalele-i zuruie crunte.
Gigantică poart'o cupolă pe frunte,
Și vorba-i e tunet, răsufletul ger,
Iar barda din stânga-i ajunge la cer,
Și Vodă-i un munte.

„Brâul Cosinzenii“ face parte din grupul poeziilor cu inspirație din basmele populare.

«Avea Ileana păr de soare
Și galben păr, un lan de grâu
Vestmânt avea țesut în floare
Și-un brâu purta pe'ncingătoare,
Cum n'a mai fost pe lume brâu.»
«Era de aur pe tot locul,
Un fulger pe-al ei trup încins.
El noaptea da lumini ca focul,
Și'n brâu sta fetei prins norocul
Precum e'n talismane prins.» etc.

„Crăiasa Zânelor“ este povestea fantastică a

unui fecior de împărat, care travestit în fată încântă pe stăpâna zânelor și-o fură. Finalul este explicarea întregei poezii.

«Știți voi povestea, când un fiu
De împărat odată,
În piept cu dor turbat de vin,
S'a îmbrăcat în fată,
Și-având, în loc de paloș fus,
Și'n loc de coif naframă,
Pe pieptul tânăr el și-a pus
Alțiță'n loc de-aramă?»

«Eu toate, toate le-am pierdut!
Și Dumnezeu mă piardă
Din ochi lui, că te-am crezut!»
El râde și-o desmeardă;
«Acum nu-i timp să te bocești;
Tu vii cu mine-acasă;
Crăiasă dacă nu mai ești
Veii fi împărăteasă!»

„Regina Ostrogoților“, inspirație din obiceiurile crude ale năvălitorilor germani, soție de viață nobilă, ucisă cu sftenic și copil de un soț de rând, prin ea devenit rege.

„Și plecat peste cadavru, el cu ochi de idiot
A'nvărtit pumnalu'n carne să se scurgă viul tot.“
A deschis apoi fereastra, și pe colțuroasa stâncă
Hohotind a'mpins cadavru în prăpastia adâncă.“

Teodat, tu răzi! Dar moartea cea lipsită de sicriu,
Își va răscula poporul, să te sfășie de viu!“

Din poeziile de inspirație străină, cea mai frumoasă rămâne însă tot „El-Zorab,“ în care se vede dragostea mare a Arabului pentru calul lui, la care nu poate renunța nici dacă cu banii luați pe el și-ar întreține familia săracă“.

«La pașa vine un Arab,
Cu ochii stinși, cu graiul slab.
«Sunt, pașă neam de beduin,
Și dela Bab el-Mandeb vin
Să vând pe El-Zorab.»

Cuprinde gâtul lui, plângând,
 Și'n aspra-i coamă, îngropând
 Obrajii palizi: «Puiu de leu!»
 Suspină trist; «odorul meu,
 Tu știi că eu te vând!»
 «Copiii mei nu s'or juca
 Mai mult cu frunze'n coama ta,
 Nu te-or petrece la izvor;
 De-acum smochini, din mâna lor,
 Ei n'or avea cui da!

.....
 «Și te vor duce la războiu,
 Să mori tu, cel crescut de noi!...
 Ia-ți banii, Pașă! Sunt sărac,
 Dar fără cal eu ce să fac?
 Dă-mi calul înapoi!»

.....
 «Al meu e! Pentru calul meu
 Mă prind de piept cu Dumnezeu!...
 Ai inimă! Tu poți să ai
 Mai nobili și mai mândri cai,
 Dar eu, stăpâne, eu?» —

Coșbuc pentru talentul și sufletul lui va rămâne una dintre marile figuri ale literaturii noastre. Viața rurală nu va mai găsi un înțelegător și apreciator atât de profund. Imaginea lui Coșbuc în vremurile turburi de azi ar trebui să plutească deasupra tineretului să-l facă să vadă, că marii naționaliști ai neamului s'au inspirat totdeauna din sufletul și viața poporului nostru, din înțelepciunea lui, cu alte cuvinte dela noi și dinlăuntru hotarelor noastre.

Popularizarea operei lui Coșbuc va fi cel mai mare omagiu ce i s'ar putea aduce vreodată. —

OPERELE LUI

1975 - 9. IV. 1937

G. H. COȘBUC

SUNT EDITATE DE CĂTRE

„CARTEA ROMÂNEASCĂ“

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.

16. Creșterea păsărilor de PROF. C. MOTAȘ
17. Răstăciri bolșeviste de MAIOR I. MIHAI.
20. Răsadnița și plantele din răsad de V. SADOVEANU.
22. Meșteșugul văpsitului cu burueni de ART. GOROVEI.*
23. Cum orbim de DR. G. GLĂVAN.
24. Păstrarea cărnii de porc de G. GHEORGHIU.
25. Calul de prof. E. UDRIȘCHI.
27. Cum trebuie să ne hrănim de E. SEVERIN.
29. Beția de DR. EMIL GHEORGHIU.
30. Lămurirea Constituției de ARTUR GOROVEI.
33. Mama și copilul de PROF. M. MANICATIDE.*
36. Omul și societatea de AL. GIUOLEA.
37. Bucătăria sătenilor de MARIA GEN. DOBRESCU.*
38. Sfecia de zahăr de C. LACRIȚEANU.
39. Îngrășarea pământului de I. N. DOBRESCU.
40. Friguri de bătăi de DR. T. DUMITRESCU.
41. Banii de AL. GIUOLEA.
42. Sfaturi practice de ING. A. SCHORK

Nr.

43. Lămurirea Calendarului de A. GIUOLEA
44. Conjunctivita granuloasă de DR. I. GLĂVAN
45. Burueni de iac de A. VOLANȘCHI.
46. Sfaturi casnice de MAICA RALUCA.
47. Cultura tomatelor de I. ISVORAN
48. Rețete pentru gospodine de MAICA RALUCA.
49. Lingoarea de DR. I. DUMITRESCU
50. Bienoragla sau sculumentul de DR. N. IOAN.
51. Practica agricolă de A. BEJENARIU.
52. Apa de băut de DR. I. BÎLTĂNEANU.
53. Tifosul exantematic de TUDOR DUMITRESCU.
54. Boalele animalelor de I. POPU-CÂMPEANU.
55. Lucrări din pănușile de porumb de TITUS G. MINEA
56. Cartoful de I. POPU-CÂMPEANU.
57. Cum să trăim de DR. F. GRUBFELD
58. Lucrări din pae și sorg de TITUS G. MINEA
59. Insectele stricătoare pentru pomi de GH. FIȚESCU*.
60. Vaca de lapte de M. GĂTAN.*
61. Mierea și Ceara de CORST, C. IONESCU*.

Seria C. „DIN LUMEA LARGĂ“.

Nr.

8. Românii Apuseni de M. DAVID.
9. Bucovina de I. SIMIONESCU.*
6. Basarabia de G. NIȘTASE.
7. Dobrogea de C. BRĂTESCU.
10. Viața în adâncul mării de C. MOTAȘ.
- 11.—12. A. Șaguna de I. LUPAȘ.
13. Către Everest de PROF. I. SIMIONESCU.
14. Românii de peste Nistru de V. HARKA.*
15. Lituania de G. NIȘTASE.
17. Câmpia Transilvaniei de I. POPU-CÂMPEANU.
18. Moldova de I. SIMIONESCU.
19. Românii din Ungaria de I. GHEORGHIU
20. Jud. Turda Arleş de I. MOREȘANU.
21. Țara Hașegului de GAVRIL TODICA.
22. Spiru C. Haret de I. SIMIONESCU.
23. Danemarca de MAGDA D. NICOLAESCUL.
24. M. Millescu în China de I. SIMIONESCU.
25. Cetățile moldovenești de pe Nistru de APOSTOL D. CULEA.

Nr.

28. Românii din Bulgaria de EM. BUCOTA.
27. Valea Jiului din Ardeal de P. HOȘBU-LONGIN.
28. Țara Bârsel de N. ORGHIDAN.
29. Vechiul ținut al Sucevei de V. CIUREA.
30. Macedo-Românii de TACHE PAPA-BAOI.
31. Românii din Banatul Jugoslav de PR. BIZEREA
32. Coasta de Azur de I. SIMIONESCU
33. Elveția de TRAIAN G. ZAHARIA.
34. Maramureșul de GH. VORNICU.
35. Austria de I. SIMIONESCU.
36. Belgia de TRAIAN G. ZAHARIA.
37. Afganistanul de I. SIMIONESCU.
38. Anastasia Șaguna de DR. I. LUPAȘ.
39. Blajul de ALEX. LUPEANU-MELIN.
40. Marea Neagră de DR. I. LEPSI.
41. Pe urmele lui Robinson Crusoe de I. SIMIONESCU.
42. Din Norvegia de I. CONEA.
43. Din vremea lui Ștefan cel Mare de GEN. R. ROSETTI.*
44. Japonia de I. SIMIONESCU.

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.

45. **Olarul Savant** de I. SIMIONESCU.
46. **Într-o mănăstire din Himalaya** de MIRCEA ELIADE.*
47. **Dănilă Apostol** de N. P. SMOCHINĂ.
48. **Govora și Călimăneștii** de I. SIMIONESCU.
49. **Sgările norii New-Yorkului** de PETRU COMARNESCU.*
50. **Nicolae Bălcescu** de V. SASSU.*
51. **Țara visurilor împietrite** (Egiptul) de MIRCEA HEROVANU.*
52. **Gh. I. Donici** de GEN. R. R. ROSETTI.*

Nr.

53. **A. Odobescu** de AL. TEIGARA-SAMURCAȘ.*
54. **Banatul** de PROF. IZVERNICEANU.*
55. **Țara Zarandului** de G. CAMBER.*
56. **Iordache Golescu** de N. BĂNESCU*
57. **Bucureștii** de V. MIHĂILESCU.*
58. **Turismul de AUREL PIȚU.***
59. **Abisinia** de I. SIMIONESCU.*
60. **Polonia** de I. SIMIONESCU.*
61. **Date istorice și culturale din România** de CRONICAR.*
62. **Carmen-Sylva** (Tekirghiol) de DR. COCA ODESEANU*
63. **Gh. Coșbuc** de V. M. SASSU.

Seria D. „ȘTIINȚA APLICATĂ“.

Nr.

- 1 **Fabricarea săpunului** de A. SCHORR.
2. **Motorul Diesel** de ING. CASETTI.
3. **Industria Parfumului** de E. SEVERIN.
- 4.—5. **Aerul lichid** de ILIE MATEI.
6. **Industria Azotului** de L. CATON.
- 7.—9. **Locomotiva** de ING. CASETTI.
10. **Aeroplanul** de DR. V. ANASTASIU.
11. **Baloane și dirijabile** de C. MIHĂILESCU.
12. **Betonul armat** de ING. N. GANEA.
13. **Șări și trenuri** de G. ȘIADBEI.
15. **Aparat de Radiofonie** de CĂPT. DR. M. ZAPAN.
16. **Tiparul** de VARILE ROMANESCU.
17. **Ce se scoate din cărbuni** de C. V. ORGORGHIU.
18. **Industria materiilor colorante** de G. A. FLOREA.

Nr.

19. **Fotografia** de CĂP. DR. M. ZAPAN.
20. **Industria zahărului** de G. I. BĂROIANU.
21. **Șese montaje de radio** de CĂP. DR. ZAPAN.
22. **Cinematografia** de CĂP. M. ZAPAN.
23. **Automobilul** de CĂPIT. DE AVIAȚIE M. PANTAZI.
24. **Fabricarea sticlei** de G. A. FLOREA.
25. **Gazele otrăvitoare** de CĂP. DR. M. ZAPAN.
26. **Împănarea păsărilor** de N. C. VĂNESCU.
27. **Legatul cărților** de I. CARAMALĂU.*
28. **Innotul** de P. EPUREANU.*
29. **Scoaterea petelor** de VICTORIA A. VETCULESCU.*
30. **Cum navigă corăbii** de SPANDECK.*

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

Unică bibliotecă prin varietatea cuprinsului; prin efințatate este la îndemâna oricui. S'a dovedit o adevărată enciclopedie. Aduce foloase specialistului; procură cunoștințe folositoare celui care nu se restrânge numai la cartea de școală. Biblioteca se adresează tuturor, căci e instructivă educativă și practică.